

*Людмила Минюк,
магістрант
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

УДК 342.922

Міністерство юстиції України як головний орган у сфері діяльності арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) в Україні

Аналізуючи ті процеси, які сьогодні відбуваються у сфері банкрутства, варто зауважити, що саме дієвий управлінський механізм, щодо здійснення професійних обов'язків арбітражними керуючими (розпорядниками майна, керуючими санацією, ліквідаторами), є гарантією забезпечення як публічних так і приватних інтересів учасників цієї процедури.

Серед вітчизняних вчених-правознавців, які досліджували питання державного управління у сфері банкрутства, адміністративного права, теорії управління, необхідно виділити наукові надбання А. І. Берлача, В. В. Джуня, В. К. Колпакова, В. К. Мамутова, О. П. Рябченко, І. Г. Побірченко, Б. М. Полякова, Д. М. Притики, В. С. Щербини та інших. Проте зважаючи на ті процеси, що нині відбуваються у сфері банкрутства, відповідним чином змінюються напрями, форми та засоби державного управління цією сферою. Тому забез-

печення реалізації державної політики з питань банкрутства, здійснення контролю (нагляду) за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) потребує свого подальшого дослідження та вдосконалення.

На основі досліджених матеріалів поставлено задачу висвітлити повноваження Міністерства юстиції України як головного органу у системі формування та забезпечення реалізації державної політики з питань банкрутства та здійснення контролю (нагляду) за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), здійснити аналіз нормативно-правової бази Мін'юсту України у даній сфері щодо забезпечення цієї діяльності.

Соціальні завдання держави здійснюються на національному рівні через міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Як зауважує професор А. І. Берлач, міністерство є

головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади в забезпеченні впровадження державної політики у визначеній сфері діяльності [1].

Саме таким головним, центральним органом у системі формування та забезпечення реалізації державної політики з питань банкрутства є Міністерство юстиції України. Указом Президента України Міністерству надано статус державного органу з питань банкрутства [2].

Задля реалізації покладених на нього завдань, Мін'юст України наділено наступними повноваженнями: організовує систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) (далі - арбітражних керуючих); установлює вимоги для отримання свідоцтва на право здійснення діяльності арбітражного керуючого, затверджує порядок складення кваліфікаційного іспиту арбітражних керуючих та перелік питань для проведення кваліфікаційного іспиту, видає і анулює свідоцтво про право на здійснення діяльності арбітражного керуючого; формує і веде Єдиний реєстр арбітражних керуючих України; формує і веде Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство, встановлює форму подання арбітражним керуючим інформації, необхідної для його ведення; затверджує за погодженням з Укрдержархівом правила ведення діловодства та архіву арбітражного керуючого, затверджує порядок ведення і подання статистичної, оперативної звітності та інформації арбітражними керуючими, встановлює опис і порядок використання посвідчення та печатки арбітражних керуючих; здійснює контроль за діяльністю арбітражних керуючих; визнає в установленому Кабінетом Міністрів України порядку статус Всеукраїнської саморегульвної організації арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), здійснює контроль (нагляд) за їх діяльністю та інш. [3].

Обов'язковою умовою здійснення діяльності арбітражного керуючого є наявність у нього свідоцтва про право на здійснення ним цієї діяльності. Для того щоб отримати свідоцтво, особа повинна пройти відповідну підготовку і здати кваліфікаційний іспит. До складення іспиту допускається особа, яка є громадянином України, дієздатна, має вищу юридичну або економічну освіту, не має судимості за вчинення корисливих злочинів, здатна виконувати обов'язки арбітражного керуючого за станом здоров'я, не має заборони обіймати керівні посади, має стаж роботи за фахом не менше трьох років або одного року на керівних посадах після отримання повної вищої освіти, вільно володіє державною мовою [4], а також пройшла навчання та стажування відповідно до Наказу Міністерства юстиції України від 27 грудня 2012 року № 1973/5 [5]. Іспит проводиться шляхом автоматизованого анонімного тестування відповідно до переліку обов'язкових питань, за якими проводиться навчання осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора) [6].

Після успішного складення кваліфікаційного іспиту та рекомендації Кваліфікаційної комісії арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), особа отримує свідоцтво, яке видається Мін'юстом України без обмеження строку дії. Наказ Мін'юсту України про видачу свідоцтва та свідоцтво підписує Міністр юстиції України або особа, яка виконує його обов'язки. Підпис Міністра юстиції України або особи, яка виконує його обов'язки, на свідоцтві скріплюється гербовою печаткою Мін'юсту України [7].

Наказом Мін'юст України затверджено порядок формування і ведення Єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України. Так, у п. п. 1.2, 1.3 порядку встановлено,

що Єдиний реєстр арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України (далі – Єдиний реєстр) – це сукупність відомостей про арбітражних керуючих України, що отримали в установленому законодавством порядку свідоцтво на право провадження діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), та інформації про їх діяльність, яку Міністерство юстиції отримує у процесі реалізації своїх повноважень як державного органу з питань банкрутства та від арбітражних керуючих [8].

Наказом Міністерства юстиції України від 22.01.2013 № 145/5 затверджено Порядок присвоєння рівнів кваліфікації арбітражним керуючим. Відповідно до даного наказу кваліфікація арбітражних керуючих визначається за п'ятьма рівнями. Підготовку до розгляду Комісією заяв арбітражних керуючих щодо присвоєння рівнів кваліфікації забезпечує структурний підрозділ Міністерства юстиції України [9].

Здійснюючи установчі повноваження, Мін'юст України затвердив порядок ведення і подання статистичної звітності, оперативної звітності та інформації арбітражними керуючими. Відповідно до даного Порядку арбітражні керуючі повинні обов'язково звітуватись про свою діяльність, по визначених Мін'юстом України формам подання інформації. Усі форми заповнюються та подаються в обов'язковому порядку у строки, зазначені в даному наказі, залежно від стадії провадження процедури банкрутства, вчинення процесуальних дій та виконання арбітражними керуючими інших обов'язків відповідно до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [10].

Крім того арбітражний керуючий, відповідно до наказу Мін'юсту України від 18.01.2013 № 129/5, веде і подає іншу звітність як самозайнята особа, що здійснює професійну незалежну діяльність: до органу

Пенсійного фонду України, органів Державної фіскальної служби України, до Міністерства юстиції України та його територіальних органів інформацію, необхідну для ведення Єдиного реєстру підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство, в порядку та строки, встановлені законодавством України [11].

Доречно наголосити, що арбітражний керуючий зобов'язаний забезпечити ведення власного діловодства та архіву. Тому наказом Міністерства юстиції України від 15 березня 2013 року № 447/5 затверджено Правила організації діловодства та архіву арбітражного керуючого, якими встановлено вимоги до документування його діяльності, організації архіву та роботи з документами в приміщенні, де знаходиться контора арбітражного керуючого [12].

Основною функцією Мін'юсту України є здійснення контролю за діяльністю арбітражних керуючих. Як зазначає професор В. К. Колпак, контроль є одним з найбільш поширених і дієвих способів забезпечення законності. Його сутність полягає в тому, що суб'єкт контролю здійснює облік і перевірку того, як контрольований об'єкт виконує покладені на нього завдання і реалізує свої функції [13].

Контроль включає: дотримання строків виконання рішення, якість виконання, виконання відповідними особами та способами та інше. За допомогою контролю здійснюється постійне спостереження за процесом функціонування об'єктів управління, можливо корегувати дії суб'єкту управління. [14, с. 26].

Таким чином контроль за діяльністю арбітражних керуючих, згідно законодавства включає в себе планові та позапланові виїзні та невиїзні перевірки з боку державного органу з питань банкрутства. У разі виявлення під час перевірки порушень норм законодавства в роботі арбітражного керуючого, державний орган з питань банкрутства може зупинити діяль-

ність арбітражного керуючого та передати матеріали на розгляд дисциплінарній комісії для накладення на порушника дисциплінарних стягнень [15].

Для проведення перевірки орган державного контролю видає наказ про проведення перевірки, в якому зазначаються: підстава для проведення перевірки; вид перевірки; склад комісії з перевірки; арбітражний керуючий, щодо якого буде здійснюватися захід; місце проведення, предмет і строки перевірки; інші організаційні заходи, спрямовані на забезпечення проведення перевірки [16].

Не менш важливим питанням що стосується організації діяльності арбітражного керуючого є контроль за порядком використання ним посвідчення і печатки. Посвідчення арбітражного керуючого є офіційним документом, який засвідчує особу та підтверджує встановлені законодавством повноваження власника посвідчення. Мін'юстом України затверджено порядок використання посвідчення і печатки арбітражного керуючого, а також їх опис. [17].

Важливою функцією Міністерства юстиції України є контроль (нагляд) за діяльністю саморегульованих організацій арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), який полягає у зборі, перевірці та аналізі структурним підрозділом Мін'юсту, відповідальним за забезпечення виконання Мін'юстом повноважень державного органу з питань банкрутства, інформації щодо відповідності саморегульованих організацій арбітражних керуючих вимогам закону. [18].

Відповідними наказами Міністерства юстиції України створено чотири саморегульованих організацій арбітражних керуючих. Перелік організацій, що відповідають вимогам закону та мають право на здійснення відповідної діяльності, розміщується на офіційному веб-сайті Мін'юсту [19].

Наказом Міністерства юстиції України від 18.01.2013 № 127/5 затверджена форма заяви на визнання

статусу Всеукраїнської саморегульованої організації арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) та форма журналу їх реєстрації [20].

Відповідно до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [15], при Міністерстві юстиції України утворено Кваліфікаційну та Дисциплінарну комісії арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів).

Основними завданнями Дисциплінарної комісії є здійснення контролю за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), перевірка організації їх роботи, дотримання ними вимог законодавства з питань банкрутства та правил професійної етики арбітражного керуючого [21].

Щодо покладених на Кваліфікаційну комісію основних завдань, то ними є перевірка спеціальних знань осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора) [22].

Отже головним центральним органом у системі формування та забезпечення реалізації державної політики з питань банкрутства, здійснення контролю (нагляду) за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), саморегульованих організацій арбітражних керуючих є Міністерство юстиції України, якому надано статус державного органу з питань банкрутства. Мін'юст забезпечує здійснення державою комплексних заходів щодо упорядкування, стабільності, збалансованості та ефективності функціонування діяльності інституту арбітражних керуючих у сфері банкрутства, прийняття нормативних актів, що регламентують механізм управління у цій сфері, вироблення єдиних принципів організації та здійснення контролю за їх діяльністю, встановлення єдиних кваліфікаційних вимог на право здійснення арбітражними керуючими своїх обов'язків.

Список використаних джерел

1. Берлач А. І. Адміністративне право України: [навч. посіб. для дист. навч.] / А. І. Берлач. – К.: Університет «Україна», 2005. – 472 с.
2. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: Указ Президента України від 06.04.2011 № 395 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 28. – С. 45. – Ст. 1162.
3. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. N 228 [Електронний ресурс] – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/228-2014-p.
4. Порядок складення кваліфікаційного іспиту особами, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), шляхом автоматизованого анонімного тестування: Наказ, Міністерства юстиції України від 14.01.2013 № 93/5 [Електронний ресурс] – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/z0116-13.
5. Про затвердження Положення про систему підготовки і перепідготовки осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), та підвищення кваліфікації і перепідготовки арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), їх підготовки у справах про банкрутство страхових організацій: Наказ Міністерства юстиції України від 27.12.2012 № 1973/5 [Електронний ресурс] – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/z0006-13.
6. Про затвердження Переліку обов'язкових питань, за якими проводиться навчання осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого: Наказ Міністерства юстиції України від 18.01.2013 № 128/5 [Електронний ресурс] – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/v0128323-13
7. Порядок видачі свідоцтва про право на здійснення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора): Наказ Міністерства юстиції України від 14.01.2013 № 93/5 зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15.01.2013 за № 116/22648 [Електронний ресурс] – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/z0117-13.
8. Порядок формування і ведення Єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України затверджений наказом Міністерства юстиції України від 26 березня 2013 року № 541/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 28 березня 2013 року за № 514/23046: [Електронний ресурс] – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/z0514-13.
9. Про затвердження Порядку присвоєння рівнів кваліфікації арбітражним керуючим (розпорядникам майна, керуючим санацією, ліквідаторам), зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22.01.2013 за № 174/22706: Наказ Міністерства юстиції України від 22.01.2013 № 145/5 [Електронний ресурс] – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/z0174-13.
10. Про Порядок подання арбітражними керуючими (розпорядниками майна, керуючими санацією, ліквідаторами) обов'язкових відомостей (інформації): Наказ Міністерства юстиції України від 18.01.2013 № 130/5 зареєстрований в Міністерстві юстиції України 21 січня 2013 р. за № 148/22680 [Електронний ресурс] – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/z0148-13.
11. Про деякі питання ведення і подання арбітражними керуючими (розпорядниками майна, керуючими санацією, ліквідаторами) статистичної звітності, оперативної звітності та інформації про свою діяльність: Наказ Міністерства юстиції України від 18.01.2013 № 129/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22.01.2013 за № 158/22690 [Електронний ресурс] – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0158-13.

12. *Про* затвердження Правил організації діловодства та архіву арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора): Наказ Міністерства юстиції України від 27.06.2013 № 1284/5 від 15.03.2013 № 447/5, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 березня 2013 р. за № 431/22963 [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/z0431-13.

13. *Колпаков В. К.* Адміністративне право України: підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.

14. *Рябенко О. П.* Держава і економіка: адміністративно-правові аспекти взаємовідносин: [монографія] / О. П. Рябенко; [за заг. ред. О. М. Бандурки.] – Х.: Ун-т внутр. справ, 1999. – 304 с.

15. *Про* відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ (в редакції Закону від 06.02.2015 р.) // Відомості Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/2343-12.

16. *Про* затвердження Порядку контролю за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Наказ Міністерства юстиції України від 27.06.2013 № 1284/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03.07.2013 р. за N 1113/23645 [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/z0140-13.

17. *Про* затвердження описів і Порядку використання посвідчення і печатки арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора): Наказ Міністерства юстиції України від 07.11.2012 № 1635/5, зареєстровано в Міністерстві юстиції 08.11.2012 за №1875/22187 [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/z1875-12.

18. *Про* затвердження Порядку здійснення контролю (нагляду) за діяльністю саморегульованих організацій арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Наказ Міністерства юстиції України від 09.01.2013 № 64/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/z0105-13.

19. *Офіційний веб - сайт* Міністерства юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minjust.gov.ua.

20. *Про* затвердження форм Заяви на визнання статусу Всеукраїнської саморегульованої організації арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) та Журналу реєстрації таких заяв: Наказ Міністерства юстиції України від 18.01.2013 № 127/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22.01.2013 за № 157/22689 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/z0157-13.

21. *Про* затвердження Положення про Кваліфікаційну комісію арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Наказ Міністерства юстиції України від 11 січня 2013 року № 80/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14.01.2013 за № 111/22643 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/z0111-13.

22. *Про* затвердження Положення про Дисциплінарну комісію арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Наказ Міністерства юстиції України від 11 січня 2013 року № 81/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14.01.2013 за № 112/22644 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/z0112-13.

Милюк Л. Д. Міністерство юстиції України як головний орган у сфері діяльності арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) в Україні

В статті розглянуто повноваження Міністерства юстиції України як головного органу у системі формування та забезпечення реалізації державної політики з питань банкрутства та здійснення контролю (нагляду) за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), висвітлено аналіз нормативно-правової бази Мін'юсту України у даній сфері щодо забезпечення цієї діяльності.

Ключові слова: Міністерство юстиції України, державне управління, арбітражні керуючі (розпорядники майна, керуючі санацією, ліквідатори).

Милюк Л. Д. Министерство юстиции Украины как главный орган в сфере деятельности арбитражных управляющих (распорядителей имущества, управляющих санацией, ликвидаторов) в Украине

В статье рассмотрены полномочия Министерства юстиции Украины как главного органа в системе формирования и обеспечения реализации государственной политики по вопросам банкротства, осуществлению контроля (надзора) за деятельностью арбитражных управляющих (распорядителей имущества, управляющих санацией, ликвидаторов), осуществлен анализ нормативно-правовой базы Министерства юстиции Украины в сфере обеспечения этой деятельности.

Ключевые слова: Министерство юстиции Украины, государственное управление, арбитражные управляющие (распорядители имущества, управляющие санацией, ликвидаторы).

Myliuk L. Ministry of Justice of Ukraine as the main authority in the field of arbitration managers (asset managers, governing of sanation and liquidators) in Ukraine

The article deals with the powers of the Ministry of Justice as the principal body in the formation and ensure the implementation of the state policy on bankruptcy, the implementation of control (supervision) over the activities of arbitration managers (asset managers, governing of sanation and liquidators), carried out an analysis of the legal framework of the Ministry of Justice of Ukraine in the area of the activity.

Key words: Ministry of Justice of Ukraine, public administration, arbitration managers (asset managers, governing of sanation and liquidators).